

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Lectura super quinque libros Decretalium

Nicolaus <de Tudeschis>

[Basel], 1481

De sindico et actore

[urn:nbn:de:bsz:31-315896](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-315896)

loquitur de inhabilitate non remissibili per alios de vniuersitate. Ad. l. si ex falsis. dicitur quod loquitur quia transactio fuit facta super pluribus capitulis et fuerunt producta falsa instrumenta et non in alijs et hoc ideo quia capitula erant inseparabilia. et eodem modo videtur ad. c. cum. l. 2. a. ut vbi nota. Et in si. glo. collige tria ex fine huius glo. Primo quod vniuersitas non potest agere per literas impetratas a procuratore in cuius substitutione iteruenerunt excoicati sed dicitur melius per Inno. quod aut agitur nomine vniuersitatis et tunc non obstat exceptio excoicationis aliquorum de vniuersitate. aut agit nomine illorum qui sunt excoicati et tunc obstat exceptio.

Secundo collige et tene semper mentem quod in iudicatu vniuersitatis dicitur exprimi nomina singulorum de vniuersitate ut appareat an iteruenerunt due partes vniuersitatis. quod aliter non valeret constitutio ut. l. nulli. 2. l. plane. ff. de cuiuslibet vniuersit. Sed in hoc dicitur plenius et melius ut dicitur in tit. xx. vbi generaliter tangam an in gerendis per vniuersitatem sint in instrumentis exprimenda nomina singulorum et est dubium quod dicitur et subtile. ut ibi videbitur etc. Ultimo collige ex glo. quod vniuersitas sola de vniuersitate potest impetrare literas pro vniuersitate tanquam iuncta persona et sic sentit quod iura loquentia de personis iunctis verificentur etiam in iunctis de civilibus per arrium tenent archiepiscopus in. c. statutum. §. cum autem. de rescriptis. l. vi. et idem sentit Jo. an. et dicit ut plenius dicitur in. c. nonnulli. de rescriptis. t. 8. de postu. c. ij. et hec sufficiant per intellectum.

De iudice et actore

Uiso de procuratore qui gerit negotia domini merito subiicitur de iudice qui promouet negotia vniuersitatis et non ex diuersitate titulorum quod etiam de iure canonico dicitur esse iter procuratorem et iudicem. nam si non esset dicitur non ponere hoc diuersi tituli. ar. in. l. si idem codicillis. l. de codicillis. et ibi multi erant. nec ob. c. petitio. s. ti. p. q. factum est quod vbi constat de voluntate testamenti non est facta vis in nomine. tunc in se iudicem et procuratorem differunt. nam iudicem proprie substituit ab vniuersitate. procurator vero a domino ut in l. si. d. procurator. iuncta. l. si. ff. de cuiuslibet vniuersit. et vide glo. q. q. vij. c. si quis erga. et quod sit iudicis dicitur vbi dicitur glo. i.

Religiosi debent habere

Item. iudicem qui causas monasterij agit et defendat etiam si oportuerit substitutio illi salario. Diuiditur nam primo mittitur exordium ponens duas causas mandati Secundo in medio ponit mandatum. ibi per quod primo quod superior tenetur ex officio suo puidere ecclesijs et monasterijs de procuratore aduocato et alijs administratoribus. nam ius publicum persistit in sacris iudex autem de supplere ex officio in pccamentibus publicam utilitatem. ut in. c. cordis. d. appel.

Secundo non quod non tenet quod acceptare iudicatum ecclesie presertim sine salario. et sic nota quod licite quod recipit salariu per administrationem reze ecclesiasticarum. imo platus de remuneratione illos qui opera et industria utilitas ecclesie sic aucta est ut est bonum tex. in. c. quoniam suffragio. xij. q. ij.

Ultimo non ibi seruos dei quod monachi dicuntur serui dei. et facit. c. multos. l. iij. di. 2. l. 3. oes sunt serui dei in per excellentiam isti spualiter appellantur serui dei. quod fidei? ibi seruire dicitur quemadmodum et papa appellat se ex humilitate et per excellentiam nedium seruus dei sed seruus seruorum dei. In glo. ibi et ad certam causam agendam. vulg. ergo hoc glo. quod substituitur ab vniuersitate etiam ad certam causam appellat iudicis per. §. defensores allegatum in glo. et cum glo. trascunt hoc coiter doct. Et glo. iuris civilis in. l. i. ff. de cuiuslibet vniuersit. ponens differentiam inter iudicem et actorem. dicit quod substituitur ab vniuersitate ad vnam causam de actor. ad hoc tex. in. l. i. de eoz. §. actor. c. ti. Et substituitur ad eas causas seu plures appellat iudicis. et hoc idem sentit hosti. in summa co. ti. in. §. quod iudicis. i. p. n. Et ibi videtur ad dictum §. defensores. quod relatiuam quod ibi positum non facit relationem ad iudicem. sed ad alios defensores qui ibi subaudiuntur. Et per hoc facit etymologia vocabuli. nam de iudice sicut vnum modum quasi singulorum causas dicens In hoc tunc non est vis ut notat dicit Inno. in. c. p. de iura. ca. Si substituitur procurator ab vniuersitate iudicis est. et si substituitur iudicem a particulari persona. cura. est vni error nominis non vitiat dispositionem. ex quo constat de intentione et procedit hoc etiam de iure civili ut non. Bar. in. l. i. ff. de cuiuslibet vniuersit. itaque dico in hoc nullam esse differentiam inter ius canonicum et civile l. 2. a. plerisque et male dicitur oppositum. et facit quod. s. dixi super rubrica. In eadem glo. ibi item potest esse laicus. Et glo. quod laicus potest esse iudicem vniuersitatis ecclesiastice et ex hoc et ex tex. inferit quod forinsec? seu extraneus potest esse iudicis collegij seu vniuersitatis non ergo requiritur ut iudicis sit de vniuersitate. Sed contra hoc opp. de. c. iudicatum. l. xxxix. di. 2. c. in noua actione. xvi. q. vi. vbi dicitur quod debet esse clericus et non laicus. Et dicitur hic Inno. quod illa iura loquuntur in iconomom administratorum rerum ecclesiasticarum vel personarum. Item de vicario episcopi isti enim debent esse clerici et non laici. Sed aduerte nam ut saluetur hoc dictum hosti. intelligo illum dici hoc casu iconomom cui committitur cura rerum ecclesiasticarum tam spualium quam spualium et ita proprie videtur velle tex. in. d. c. i. noua nam propter mixturas spualium illud officium non cadit in laicum. sic intellige Inno. in. c. ij. de iudi. et i. c. edoceri. de rescriptis. vbi dicit quod generalis administrator ecclesie non potest esse laicus. secus dicit vbi cura temporalium dumtaxat committitur laico. tunc enim valet commissio et potest appellari castaldus. quod voluit glo. in. d. c. iudicatum et idem ibi archy. et in d. c. in noua. p. ca.

q. 7. st. p. 7. j.

vero ad promouendas causas in iudicio seu iudicis potest esse laicus in spiritualibus. qz ibi non exercet aliquam spiritualitatem. vt est tex. in d. c. i. de pcurato. li. vi. In eadem gl. ibi solūmō de honestate nō gl. qz de necessitate nō pnt religiosi cōpelli ad cōstitutōem iudicū ex transeunt. pnt em si volūt pstitūere vñū vel plures ex se ipis. vt poat in. c. i. sup d. test. z i. c. cū depurati. d. iudic. z in. c. monachi. xvi. q. i. z. c. ij. s. de post. z sequit̄ hic cōter doct. hoc ergo ca. loquitur de honestate a qua etiā excludit̄ ppter defectum facultatū in exhibedo salariū vt nō. gl. v. q. ij. in. c. fi. z vide ibi do. tex. in episcopo et sacerdotib⁹. an debeat p se litigare. Et in si. gl. aduerte qz iste finis gl. nō potest applicari p modo ad tex. vñ nō fuit bñ hic posita. nā tex. hic loquit̄ d. iudico monasterij. z gl. dicit qz d3 pstitūi qñqz ab epō qñqz a capitulo. z lic nō bñ loquit̄ relata ad tex. Sed gl. d3 saluari cū pstitūit iudicū bonis ecclie cathedra. tis. nā tūc qñqz pstitūit̄ ab epō qñqz a capitulo secundū qz bona sunt inter eos diuisa vt plene dicit̄ fuit in. d. c. edoceri. An autē p̄sentis epī seu alteri⁹ superioris exigat in p̄stitutōe iudicū seu actoris seu yconomi. doct. hic nō examināt. s̄ in alijs locis multū variat̄ Et sepe dubitauit cū ciuitas seu villa vel castrū vult pstitūere iudicū. nunquid magistratus loci putat̄ debeat ibi p̄sentire seu simul pstitūere vel decretū interponere sicut interponit decretū qñ tutor v̄ curator pstituit actorē an licet p̄. vt. in. l. neqz tutores. z qd ibi nō. L. de pcur. spe. i. ti. eo. §. i. v. quid si vniuersitas cū duob⁹ se. z in v. si. allegat p̄ p̄tra. z vidz inclinare vt magistrat⁹ debeat interuenire. In p̄trariū facit gl. nō bitis i. l. actor. ff. rem ra. ha. que dicit qz licz in actore dato p̄ tutore debeat interuenire decretum superioris. In actore vero p̄ ciuitate sufficit p̄sentis ipi⁹ vniuersitatis. Et vide opponi p̄tra instrū iudicatus qz nō valebat qz nō interfuerat magistratus illi⁹. castri. z p hac opi. facit tex. in. l. ij. L. de decurio. li. x. vbi dicitur qz magistrat⁹ d3 z p̄gregare vniuersitate seu cōditiū i quo dedit̄ expedit̄ facta ipius vniuersitatis et est parti⁹ cepa iurum ipsius vniuersitatis tu die qz aut ipa iura p̄tinet̄ simul ad rectorē z ad collegiū seu vniuersitatem z tūc nō p̄t vniuersitas sine suo rectore iudicū cōstitūere. Exemplū i abbate. itē in epō respectu sui capituli. cū bona sunt cōia vt in. c. cām. de iudi. z in ca. i. de pcura. z nō in. d. c. edoceri. de rescrip. Aut pstitūit iudicū cas i vñbus spectantibus ad ipsam vniuersitatē tñ qz superior nō h3 p̄ticipiū i illis iurib⁹. Exēplū i bonis ciuitatis respectu potestatis seu rectoris ipi⁹ ciuitatis. z tūc dico qz ipa vniuersitas d3 p̄gregari p magistratū suū. s̄ ac⁹ d3 disponi p̄ ipam vniuersitatē z nō p magistratū. vt vidz. tex. i. d. l. ij. vt s̄t̄ ibi Bar. z s̄ c̄ p̄t̄ intel ligi qd ip̄e Bar. nō. i. d. l. actor vbi tenet qz ipa vniuer

sitas i iurib⁹ suis pstituit iudicū seu actorem sine decreto magistratus Et ideo si vniuersitas esset al cōgregata citra dispositōne magistratus tenerēt gesta p vniuersitate dūtaxat qz magistratus requiritur in p̄gregādo vt possit coercere singulos s̄ ex quo cōgregata est nō ē curādum qualiter fuit cōgregata. ad hoc nōbile dictum Inn. in. c. ij. de no. op. nū. An autē in cōstitūitione iudicū quā faciūt inferiora collegia debeat interuenire cōsentus superioris loci. vtputa monasterij in reb⁹ suis vult cōstitūere iudicū vtrū debeat ep̄s cōsentire vel vniuersitas scolariū. vult cōstitūere actorem seu iudicū nunquid debeat cōsentire superior loci puta ep̄s vel p̄tās. Dic qz nō qz de iure h3 vniuersitas cum suo rectore p̄tatem cōstitūendi iudicū vt in. d. l. i. ff. qz casusqz vniuer. z p̄batur clar⁹ in. c. in causis. s. ti. p̄xi. Ad Inn. in. c. impatorz de iura calū. licz cōsentus talis superioris possit interuenire nō tñ est d̄ necessitate sic intelligit. Inn. l. om̄s. §. hoc nihilominus. L. de epi. z de. An autē iudicū cōstitūit̄ p̄ abbatē z capitulum possit abbas reuocare dic qz sic. qz cum ip̄e solus possit agere vt in. c. edoceri. de rescrip. ita p̄t iudicū reuocare z i se assumere exercitiū vt not. doct. in. c. ij. de test. li. vi. et bar. i. l. actor. ff. rem ra. ha. Et notabis bene hūc articulum qz nūqz exāuui ita plene. Al timo quero h̄ de notabili qd̄ quā nō reperio plene in vno eodem loco traditā p̄ doct. nūquid in cōstitūitōe iudicū vel alijs gerendis p̄ vniuersitatem seu collegiū tā seculare qz ecclesiasticū debeat de necessitate in instrū insciendo siguloz noia de vniuersitate exprimi. an v̄o sufficiat dicere vniuersitas talis loci vel capitulū talis ecclesie. Et in hac qd̄e reperio doc. varia sensisse in varijs locis. Et multoz dicta colligendo scias qz primo gl. s. ti. p̄. c. fi. in si. dixit noia esse exprimēda vt appareat an due p̄tes interfuerūt cū aliter actus nō valeat nisi due p̄tes vocādoz fuerint p̄tēs vt in. l. nulli. z in l. plane. ff. qz cuiusqz vniuer. De hoc tñ vltimo die vt dixi in. c. cū om̄s de p̄sti. l. hosti. in summa e. ti. in. §. z qualiter idem tenuit nisi excuset expressio p̄pter difficultatem. vt qz numerus est nimis grandis vtputa vniuersitas ciuitatis vel alicuius castri nam vix sufficeret p̄gamēnū ad scribēdum oium noia. Idem videtur sentire bar. in. l. i. ff. de alb. scri. vbi dicit qz aut agit de v̄d̄itione rerum ipius vniuersitatis z d̄t̄ exprimi noia singulorum qui interfuerunt in vniuersitate. allegat. l. ij. L. de alte. re. ad ciui. parti. li. xi. et anē. hoc ius por rectum. L. de sa. sanc. ec. Aut agit de alijs actibus et distinguit inter vniuersitatem puam z populosam vt p̄mo casu debeant exprimi noia ar. turium p̄realle. secundo casu necessario nō sunt exprimēda. z ad hoc allegat. d. c. si. p̄e proci. Spe. tetigit in ti. de syn. in. §. i. in v. porro. et se. et v. quid si obmissi. et. v. seq. z ibi

Capitulum no. 121

videt potius inclinare, ut non sit necesse noia exprimere.
 Quidam in quodam consilio distinxit quod ant in universita-
 te fuit dispositum de obligatione singulorum, et tunc dicitur ex-
 primi noia ut appareat qui sunt obligati. Ant fuit dis-
 positum de obligatione ipsius universitatis et non est
 necesse exprimere noia cum ipsa universitas sit per se certa.
 Alij ut refert et sequitur Bal. in l. i. ff. de magistra. con-
 venien. dixerunt semper esse necessarium ut noia exprimantur
 quod cum notius sit quidam testis. l. domica. ff. de testa.
 debz solū deponere de his que percipit sensu corporeo
 et non iudicio intellectus quod iudicare per intellectum spectat
 ad iudicem et non ad notarium vel ad testem ut non. Inn. in c.
 cum cam. d. testi. facit. iij. q. ix. l. c. testes. Et ubi universi-
 tates vel capitula seu collegia sunt nomine iuris et percipit po-
 tius intellectu quam sensu corporeo quod oportet considerare utrum
 omnes existentes ibi habeant vocem. Item an sit legitime
 congregata. Item an faciat admi- nistras pres. et d. alijs ac-
 tibus. ergo notius non potest attestari quod universitas aliquid
 fecerit. debet ergo exprimere noia eorum qui inter-
 fuerunt ut per hoc iudex possit comprehendere an ibi
 fuerit universitas. unde consilium Bal. quod semper in actibus sal-
 tim poterosis exprimantur noia singulorum. Jo. an. in ad-
 di. Spe. in ti. de fin. v. quid si talis al. v. porro mal-
 tum bene exaiat huc passum. et licet consulat ut exprimantur
 noia. tamen finaliter concludit quod de iure hoc non est ne-
 cessarium. quod universitas seu collegium est nomen certum et de-
 terminatum. unde in actibus in quibus requiritur certitudo perso-
 narum sufficit dicere collegium talis loci. ut in c. capitulum. s.
 de rescrip. et in l. pater. s. tusculan. de le. iij. unde cum fides
 notarii approbata sit et per ipsius gratia presumat sufficit quod
 notarius dicat universitas talis loci vel capitulum talis
 ecclesie fecit sic. per hoc. c. ad audientiam. d. prescrip. al. seque-
 retur secundum cum quod notarius nunquam posset dicere quod talis
 fuit solenniter stipulatus cum ista sint verba iuris. dicit etiam
 quod si tale instrumentum habet sigillum collegii indubitate fa-
 cit fidem. ut in c. tertio loco de pba. Et non bene hoc dicitur
 tam ut sit cautus ut saltem in poterosis inserat sigillum
 universitatis in instrum. quod presumptio est quod universitas le-
 gitime actum explicaverit nisi probetur contrarium ut in d. c.
 tertio loco. et hoc dictum placet. Et etiam teneo quod non sit ne-
 cesse circumscribere sigillo exprimere singulorum noia quod
 per solennitatem intrinsecam presumit ad verba notarii. tex. al
 lego aptum in. s. si scriptum instrum. de inutili. stip. ubi dicitur
 quod si in instrum. reperitur scriptum tunc promissum sempronio
 p. debeat intelligi quod per solennem stipulationem. ad idem
 tex. in ff. de fideiuss. in fi. et l. sciendum. et quod ibi non. bar.
 ff. de v. ob. et bo. gl. i. l. i. de usu. vide Inn. i. c. inno-
 tuit. de eo qui fur. or. rece. Item si bene velim considerare
 rare non est possibile quod notarius possit deponere quod uni-
 versitas fecit nisi interponat aliqua verba iuris. nam si ex-
 primit noia et dicit quod faciunt totam universitatem iam in hoc

vitio exprimit ubi iuris. Et vide ad hanc materiam quod
 non. Fre. consilio. c. l. iij. et c. c. v. et c. l. xvij. ubi tractatur
 si in instrum. dicitur quod ibi fuerunt due partes et aduersa-
 rius negat cui incumbit onus probandi. et vide per Spe. ubi
 s. et concludit quod opponenti quod presumitur per instrum.
 publico. ut in c. cum iohannes. de fi. instrum. l. cum precibus
 l. de pba. et hoc singulariter notabis

De his que vi metus ve ca. fi

Supra in precedentibus titulis visum est de his que spon-
 te egimus in iudicio vel extra merito nunc subijcitur de his
 que agimus coacti et iniuste iura dant remedium rescissorium
 aduersus ea que sunt gesta per metum et appellat actio quod metus
 causa et scias quod regulariter gesta per metum tenentur et veniunt
 rescindenda per actionem quod metus causa. Saltem in quibusdam
 casibus in quibus metus vitiat ipso facto. ut plene non. J. e.
 c. abbas. et competat hec actio ad interesse secundum Iude. hic
 et bene ut colligitur in l. si cum exceptione in principio. ff. e.
 et ideo si excipitur contra agere quod sua non interest excludit
 ab hac actione potest tamen aduersus metum sibi illatum agere alij
 remedijs conquerendo de vi sibi illatum. ut ff. ad l. iul. de
 vi. pub. p. totum. Item potest interire alia remedia iuris ut in
 l. extat quod metus causa. cum si. et pleni hic per Inn. et.

Si quis timore
Erlatum mortis postea ra-
 tum non habens religionem profitetur
 exire et matrimonium contrahere potest
 Secus si a principio vel exposito facto
 libere consensisset prima pars narrat

factum. secunda dat indices ubi ideoz. Nota primo unum
 modum probandi metum instum ut si in loco solitario euaginato
 gladio quis minatur mortem. Secundo nota quod metus mortis
 dicitur imminere non solum durante vibratione gladii. sed etiam
 postmodum si tanta est minatur potentia ut verisimiliter time-
 atur mors ex contractione. hic etiam videtur durasse toto tpe-
 dum vixit maritus propter eius potentiam. Nota ibi no-
 bilis et potens quod non omnis nobilis dicitur potens nec ad in-
 cutiendam metum sufficit nobilitas. sed requiritur potentia unum
 magis timebat hec mulier potentiam quam nobilitatem Item
 non quod contra coniugata volente intrare religionem dicitur pro-
 sumptio quod non sponte faciat si est iuuenis et huius filium pu-
 lum. Et sic sunt due cause ex quibus mutatio vite in coniuga-
 ta presumit suspecta. Nota ibi ad instantiam sororum quod reli-
 giosi possunt agere contra eorum pressum qui dimisso habitu
 exiit monasterium. et possunt eum remittere ad hoc. l. i. et quod
 ibi not. ff. de rei. ven. et potest facere solus preslat ar. i. c. edoceri
 s. de rescrip. Et expressius. xvij. q. ij. abbas. sed mona-
 chi seu moniales non possunt per se sine abbate seu abbatissa
 quod non possunt agere sine consensu superioris ut in c. cum de iudi-
 cibus. Nota in tex. ibi ad instantiam sororum intellige. si priorisse